

استرس نرسیدن

مهم ترین دغدغه تیم ویژه‌ای که وظیفه انتقال اعضای پیوندی را برعهده دارند نرسیدن به موقع عضو پیوندی به گیرنده است. در مورد قلب این حساسیت دوچندان می‌شود؛ چرا که در صورتی که قلب در حدود ۳ ساعت به گیرنده نرسد علاوه بر مرگ قلب همه زحماتی که تیم‌های مختلف کشیده‌اند از بین می‌رود.

کامبود پایگاه هوایی اورژانس

اورژانس هوایی در سست در لحظات حیاتی به یاری بیماران می‌آید و فقط یکی از مأموریت‌های اورژانس هوایی انتقال اعضای اهدایی است. هر چند در سال‌های گذشته به تدریج شمار پایگاه‌های امداد هوایی افزایش پیدا کرد اما در سال‌های اخیر به دلیل هزینه‌های سنگین و وقوع چند سانحه تعدادی از پایگاه‌های امداد تعطیل شدند.

عملیات انتقال اعضا برای پیونداز شهری به شهر دیگر چگونه انجام می‌شود؟

پرواز هستنی بخش

یکی از مهم ترین اعضای بدن برای پیوند قلب است اما قلب باید در زمانی حدود ۳ ساعت پس از جداسازی از بیمار مرگ مغزی به دریافت کننده پیوند زده شود و همین موضوع پیوند قلب را با محدودیت مواجه کرده است. از سویی پیوند قلب فقط در تهران امکانپذیر است و اگر قلب بیماری در شهرهای دیگر امکان اهدا داشته باشد کار پیچیده می‌شود. در این شرایط بود که از مدتی قبل انتقال هوایی قلب آغاز شد و تاکنون قلب بیماران زیادی با اجرای عملیات‌های ضربتی از شهرهای مختلف به تهران منتقل شده است. محمد کریم در آبادی، مدیر اسبق روابط عمومی سازمان اورژانس کشور به ما از نخستین عملیات موفقیت آمیز انتقال قلب می‌گوید.

اولین مرتبه چه زمانی اعضای پیوندی به صورت هوایی منتقل شد؟

اولین بار ماجرای انتقال اعضای پیوندی اردیبهشت‌ماه سال ۹۸ انجام شد. قبل از آن هم البته ظاهراً چندین مرتبه تلاش شده اما به موفقیت نرسیده بود. یک شب ساعت ۲۲ بود که رئیس اورژانس هوایی کشور با من تماس گرفت و گفت فردا قرار است عمل انتقال قلب انجام شود. یک مورد بیمار مرگ مغزی در رشت وجود دارد که امیدواریم شرایطش تا صبح پایدار بماند و بتوانیم قلب را به تهران منتقل کنیم. یادم می‌آید که آن روز، روز تولدم بود و ماصبح زود از تهران با یک هواپیمای اختصاصی راهی رشت شدیم. این نخستین مرتبه‌ای بود که قرار بود یک قلب با اورژانس هوایی و در کمترین زمان ممکن به تهران منتقل و پیوند زده شود.

دلیل حضور شما در این عملیات چه بود؟

آن زمان من مدیر روابط عمومی اورژانس کشور بودم. چون این نخستین مرتبه‌ای بود که قرار بود چنین عملیات مهمی انجام شود باید آن را ثبت و مستندسازی می‌کردیم و از طرفی چون هواپیمایی که قرار بود با آن به رشت پرواز کنیم کوچک بود و ظرفیت کمی داشت فقط یک نفر می‌توانست همراه گروه برود و آن هم من بودم.

اساساً انتقال قلب چه محدودیت‌هایی دارد که باید با کمک اورژانس هوایی انجام شود؟

نکته مهم زمان است. سلول‌های قلب بعد از جداسازی فقط ۳ ساعت زنده می‌مانند و از سویی آن زمان عمل پیوند قلب فقط در تهران ممکن بود. به همین دلیل باید در کوتاه‌ترین زمان ممکن قلب به تهران منتقل شده و پیوند زده می‌شد. به همین دلیل بود که باید این انتقال به شکل هوایی انجام می‌شد.

برای انتقال قلب از رشت به تهران چه برنامه‌ریزی‌هایی انجام شد؟

برای انتقال قلب از رشت به تهران شرایط خاصی لازم بود تا در کوتاه‌ترین زمان ممکن قلب منتقل شود. رئیس اورژانس کشور از نیروی هواناوا کمک خواستند و قرار شد یک جت فالکن کار انتقال قلب را انجام دهد. با وجود این هماهنگی‌ها اما جت به

تنهایی نمی‌توانست موفقیت این عملیات را تضمین کند. به همین دلیل نیاز به هماهنگی‌های بیشتری بود تا زمان انتقال کمتر شود. در این شرایط بود که نیروی انتظامی هم به کمک اورژانس آمد. طبق برنامه‌ریزی انجام شده ما باید با جت به رشت پرواز می‌کردیم و از آنجا به بیمارستان می‌رفتیم و بعد از دریافت قلب اهدایی با جت به تهران برمی‌گشتیم و از فرودگاه نیز در کمترین زمان ممکن به بیمارستان می‌رفتیم و قلب را تحویل می‌دادیم.

آن روز همه چیز طبق برنامه‌ریزی پیش رفت؟

پزشکان بیمارستان رشت از صبح زود اقدامات لازم برای جداسازی قلب را انجام داده بودند. قلب بیمار مرگ مغزی جدا شد و در بسته‌ای ویژه قرار گرفت. عقر به ساعت ۱۰:۱۰ را نشان می‌داد که حرکت به سوی تهران آغاز شد. کوچک‌ترین کوتاهی می‌توانست موجب از بین رفتن این قلب شود به همین دلیل از همان زمان بود که سازمان‌های زیادی برای انتقال آن به تهران دست به‌دست یکدیگر دادند. تیم پیوند سوار بر آمبولانس ویژه از بیمارستان به‌سوی فرودگاه رشت حرکت کردند. پلیس آمبولانس را اسکورت می‌کرد و همه چراغ‌های راهنمایی برای آنها سبز شده بود و در زمان کوتاهی آمبولانس به باند فرودگاه رسید. خلبان جت فالکن از دقایقی قبل موتور هواپیما را روشن و آماده پرواز کرده بود. به این ترتیب تیم پیوند اعضا سوار هواپیما شدند و پرواز به‌سوی تهران آغاز شد.

عملیات انتقال قلب به تهران چقدر طول کشید و در تهران چگونه انتقال قلب را به بیمارستان منتقل کردید؟

در تهران ۲ آمبولانس که ۲ موتور لانس هم آنها را اسکورت می‌کردند در باند فرودگاه در انتظار هواپیمای حامل قلب بودند. برج مراقبت مهرآباد که از ماجرای انتقال قلب باخبر شده بود در اقدامی هم‌سابقه پروازهایی را که فرودشان همزمان با فرود هواپیمای حامل قلب اهدایی بود متوقف کرد و فرود آنها را به بعد از فرود جت فالکن موکول کرد. به این ترتیب پرواز اختصاصی به زمین نشست و بلافاصله اعضای تیم پیوند قلب را به آمبولانس ویژه منتقل کردند. مأموران پلیس راهور مسیر خط ویژه را برای حرکت

آمبولانس باز کردند و چراغ همه چهارراه‌هایی که در مسیر بود سبز شد. در این شرایط تیم پیوند به بیمارستان امام خمینی (ره) رسیدند و قلب ۶۳ دقیقه بعد از جدا شدن از بیمار مرگ مغزی در بیمارستان رشت، برای پیوند به بیمار نیازمند آماده شد.

بعد از نخستین عمل موفقیت آمیز انتقال قلب به صورت هوایی این روند ادامه پیدا کرد؟

این نخستین مرتبه بود و بعد از آن با هماهنگی‌های انجام شده این اتفاق بارها رخ داد و هر بار تیم عملیاتی هماهنگ‌تر از قبل می‌شدند. مثلاً مدتی بعد در جریان انتقال قلب از یزد به تهران به جای اینکه فاصله بین فرودگاه تا بیمارستان با آمبولانس طی شود از بالگرد اورژانس استفاده شد تا زمان کوتاه‌تر شود. یا اینکه یک مرتبه قرار بود قلب اهدایی به بیمارستان مسیح دانشوری منتقل شود که محدودیت‌هایی برای پرواز بود و بالگرد در انتهای بزرگراه ارتش فرود آمد و از آنجا قلب با آمبولانس به بیمارستان منتقل شد.

در چنین عملیاتی همراهی و هماهنگی با سازمان‌ها و ارکان‌های زیادی لازم است. چه سازمان‌هایی با شما همکاری کردند؟

فرماندهی عملیات با اورژانس کشور بود اما دانشگاه‌های علوم پزشکی هر استان و تهران، ارتش، سپاه، فراجا، اورژانس هوایی و... همه دست در دست یکدیگر می‌دهند تا یک قلب از یک شهرستان برای پیوند به تهران منتقل شود.

روزی که این کار آغاز شد فکر نمی‌کردیم با چنین بازخورد مثبت و خوبی همراه شویم. همه سازمان‌هایی که در عملیات دخیل بودند با جان و دل پای کار آمدند و استقبال کردند. مردم هم وقتی از جزئیات ماجرا باخبر شدند حمایت کردند. از سویی دیگر این کار باعث ترویج بیشتر فرهنگ اهدای عضو شد.

این عملیات احتمالاً هزینه سنگینی دارد. این هزینه را چه کسی تقبل می‌کند؟

همه هزینه‌ها بر عهده اورژانس هوایی است و هیچ هزینه‌ای از دریافت کننده عضو اهدایی گرفته نمی‌شود. گاهی سؤال می‌شود که مثلاً قلبی که با این سختی منتقل می‌شود به چه کسی پیوند زده می‌شود؟ باید گفت که دریافت اعضای پیوندی براساس اولویت‌بندی است که از قبل انجام شده. از طرفی خانواده‌های اهدا کننده و گیرنده عضو هم یکدیگر را نمی‌شناسند. نکته مهمی که در این بین وجود دارد از خودگذشتگی خانواده بیمار مرگ مغزی است که حاضر می‌شوند اعضای بدن عزیزشان را که دچار مرگ مغزی شده اهدا کنند. این ارزش زیادی دارد.

انتقال اعضای پیوندی به خصوص قلب به شکل هوایی چه بازتابی داشت؟

روزی که این کار آغاز شد فکر نمی‌کردیم با چنین بازخورد مثبت و خوبی همراه شویم. همه سازمان‌هایی که در عملیات دخیل بودند با جان و دل پای کار آمدند و استقبال کردند. مردم هم وقتی از جزئیات ماجرا باخبر شدند حمایت کردند. از سویی دیگر این کار باعث ترویج بیشتر فرهنگ اهدای عضو شد.

تلخ‌ترین و شیرین‌ترین لحظه این عملیات چه زمانی بود؟

تلخ‌ترین زمان موقعی بود که بعد از جداسازی اعضای اهدایی، آن را در محفظه مخصوص قرار می‌دادند و ما باید با آن در کمترین زمان ممکن از مقابله خانواده فرد اهداکننده عبور می‌کردیم. آنها می‌دانستند که داخل ظرف، قلب عزیزشان قرار دارد. بعضی‌ها با دیدن ما سوگواری‌شان اوج می‌گرفت اما در عین حال می‌دانستند که باید در کوتاه‌ترین زمان ممکن قلب را منتقل کنیم. به همین دلیل راه را بر ایمان باز می‌کردند تا قلب عزیزشان زودتر منتقل شده و در سینه فرد گیرنده بنشیند. این لحظه خیلی تلخ بود. اما زمانی که به بیمارستان مبدا می‌رسیدیم و خانواده فردی که قرار بود قلب به او اهدا شود ما را با ظرف مخصوص می‌دیدند لحظه شیرین عملیات بود. آنها امیدوار می‌شدند که عزیزشان با دریافت قلب اهدایی به زندگی بر می‌گردد.

